

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrske Slovence.
PRIHÁJA VSAKO NEDELO.

Česa Novin na leto je vsakemu za njegov naslov 8 K.
Škúpa od deset več 6 K.

Naročniki k Novinam brezplačno dobijo vsaki mesec
„Marijin List“ i na konci leta „Kalendar Srca Jezušovoga.“

Česa ednoga drebca je doma 10 filerov.

VREDNIK:

KLEKL JOŽEF

pleb. v Dolencih, NAGYDOLÁNY, Vasmegeye.

K tomú se mere pošilati naročnine i vsi dopisi, ne
pa v tiskarno ali v Crenšovce.

Lastnik i izdajatelj Novin i Marijinoga
Lista je Klekl Jožef vp. pleb. v Cren-
šovcih, Cserföld, Zalamegye.

Blagoslavljanje križa v Mat- jašovci.

Lepa slovesnost se je oprávljala na vüzemski pondelek v Matjášavci. Bunderlova familia je naimre dále z svojimi stroškami i nepoznanimi trüdami edno lepo križno drevo gorpostaviti poleg svojega ráma. I té Križ so blagoslovili g. Berdén András, gradški kaplan na vüzemski pondelek. Pri Kizdobljeni je bila sv. meša. Tam odnet po meši je procesija šla v Matjášavce h križnomi drevi, štero je krasno bilo okinčano s živimi rožami i z vencami opleteno. Križ blagoslovijo. Pri blagoslavljanji so gradške pesmarce pod voditeljstvom g. školnika lepe pesmi spevale od sv. Križa. Po blagoslavljanji stopijo na predganco i lepi govor so držali od sv. Križa velkoj vnožini lüstva, štero je na slovesnost od vsej krajov vküper nakipilo.

Jedro njihovoga govora je bilo:

Pred ništernimi dnévami smo žalostni stáli na Kalváriji pod križom i glédali na njem trpéčega i mirajočega Zveličitela. Tužno je bilo te naše srcé, kak oniva dvá vučenika, šteriva sta na denešnji dén šla vu Emmaus. Ali kak njiva žalost se je na veselje obrnola, da sta zpoznala Jezusa vu lánanji krüha, ka je za istino gorstano od mrtvih, tak naše žalostno srcé se dnes tüdi more z radostjom i z veseljom napuniti, ár je gorstano za istino, preobladao je smrt i tak nam veselje spravo, ár smo po njem odrešeni od vekivečnoga skvarjenja. Tak po sv. Križi smo odrešeni, po sv. Križi smo zadobili zveličanje.

Záto je tak lübleno drevo nam sv. križ. Ka je pred poganami i židovami norija i sramota, tisto nam drágo, lübleno, dragše od vsega bogástva svejta.

Vu križi je naše zveličanje. — Kak

Mozeš vu püstini podigno gori brüčeno kačo, ka naj ne prejdejo oni, ki se na njo zglédnejo, tak rávnoč, sv. Križ šteroga je znamenüvala tista podignjena kača, je za nás tüdi moč i obramba. Sv. Križ je za nas ono visoko podignjeno znamenje, na štero, ki se z vüpanjom zglédnejo, se ne pogübijo, ne de njim mogla škoditi čemerna peklenska kača, ne de jih moglo premágati skušávanje, čemerna kača zapelivoga svejta, ár vu sv. Križi najdejo vsigdár moč i pomoč.

Moč sv. Križa se začne že na Kalváriji. Komaj gorskriči Jezuš mirajoči na križi: Dopolnjeno je i ovo včasi se kaže moč sv. Križa.

Zemla se trosi, — svedoči poleg moči sv. Križa.

Pečine pokajo, — glásijo moč i zmožnost Križa.

Grobi se odpirajo, — stanovniki molijo sv. Križ.

Sunce potemle, zgübi, svojo svetlost, — naj odsega mao sv. križ sveti na nébi. To je moč sv. Križa.

Vu znamenji sv. Križa je zmágo V. Konstantin poganskoga Maxentiuša. Na moč sv. Križa poganski bolvanje vu práhi ležijo.

Sv. Križ je naše zveličanje. Brez križa ne ga zveličanja. Kak Kristuš je mogao prlé trpeti i mreti na Križi i samo tak notri iti vu diko, tak i mi moremo prvé svoj Križ skušati, prle moremo trpeti, svoj križ potrplivo za Jezušom nésti, či šcémo ednok notri iti vu diko, ár trpljenje so ona vrata, po šterih lejko notri pridemo vu nebésa. Ki tá šcé priti, more skoz tevrát iti. Drüge poti ne ga, štera bi nas vu diko pelala, kak pot trpljenja, pot Križa. Sv. Križ je on klüč, šterim si lejko nebeska vrata gorodprémo.

„O svéti križ, življenja luč;
O svéti križ, nebeski ključ.“

Bojna.

Na Ruskom Trockij mačka za rep lovi. Znovič šče armado, zvano „ru-dečo gardo“ vküp spraviti. Bojna bi dugo mogla trpeti, da bi on znovič v njo segno. V Ukrajni nemci i naši red delajo. Na Taljanskem fronti je vroči zrak. Tam so v jesen dosta živeža porobili naši, tak so časniki pisali. Nego zdaj se nišče ne spominja, koma je minolo. Na zahodnom bojišči se vrši velko „casarsko“ bitje, nemški casar je nazoči. Vse čaka, vse pita, je li to bitje prinese mir? Je li mir bode sporazuma, slobodnoga razgovarjanja ali mir meča i nasilja? I dokač ta velikanska bitja se vršijo, narodje pitajo, ka bode ž njimi.

Vse vu zraki visi. Ka bode s poljskov državov? Ka bode s austrijanskimi ukrajnci? Čehi prosijo svoje stare pravice. Južni slovani: Slovenci, horvati s srbi želežo Jugoslavijo pod vladarstvom Habsburžanov, ščejo se rešiti tühinskoga jarma, za dosta močne se čütijo, da stanejo na svoje noge. Svoji gospodi ščejo biti na svojoj zemli. Vu našoj monarhiji je 3 milijon srbov, 2³/₄ milijon horvatov i 1¹/₂ milijon slovincov.

2. April. Zvünašnji minister grof Czernin je govor držo: S rumunskim mirom se je bojna na izhodi skončala. Francoški ministerski predsednik ešče pred začnjenov nemškov ofenzivov na zahodi je pitao Czernina, je li je pripravljen se pogajati i na kakšoj podlagi. Odgovoro je njemi, da je pripravljen se pogajati s francozami i na poti mirü nikaj drügoga prečnoga ne vidi, kak to, da francozi itak ešče ščejo zasvojiti Elsas-Lotringo. S Pariza so nam na znanje dali, da se na rečenoj podlagi pogajati ne mogoče. Potem je ne bilo drüge poti, mogli smo

na bitje iti, štero, kak Czernin pravi, konec prinese velke svetovne zaloigre. Vūpa se, da dosegnemo naše cilje i je že ne daleč čas, kda bodemo na slednje leta tak mislili, kak na lagoji sen.

Da si zagvūšamo pot na Donavi, naše meje porinemo na rumunsko zemlo do bregov turnseverinskih. Iz vojaških zrokov ne samo vogrske, nego i bukovinske meje se popravijo. Rumuni nam dajo silje, živež, petroli. Znamo, da vū celoj Europi pomenjka-va živež, po splošnom miri pa ne bode zadosta ladj. Okolnost, da višesnji pov Ukrajne i Rumunije k nam pride, neprecenjena vrednost bode. Či Rumunija z nami prijateljsko šče živeti, vū Besarabiji več lahko dobi, kak pa je vū bojni zgūbila.

Na zahodnom bojišči je položaj nespremenljiv. Nemci v Amiens ščejo priti, odnet je pot v Pariz i k morji proti Anglušom. Nemci so že samo 10 kilometrov daleč od njega.

Vu mišternih dnevah se prevrže vsoda mesta Amiensa. Či je nemška ofenziva včas i mūdneša gratala, njeni stisk tem močnejši bode.

Apr. 4. Francuški ministerski predsednik Clemenceau, ki je na fronti na znanje vzeo izjavo Czerninovo, je pravo, da Czernin laže.

April 5. Clemenceau je v Parizi pravo poslancom, da je že več noči ne spao, nocoj je dobro spao. Bitje se je ešče, prej, ne skončalo, veliko bode, nego pripravljeni smo.

V Ukrajni bolševikove čete nazaj idejo. Nemške i ukrajnske čete je tirajo.

V Aziji so te dni angluši zbili tūrke. Zdaj so nemci i tūrki angluške divizije proti Jordani nazaj porinoli.

Na zahodnom bojišči je pokoj. Nemci so samo polovico svoje armade vū boj vrgli, gvūšno je, da bodo znovi napadali. Sovražnik je velke mase proti sūno Nemcom, nego s velkov zgūbov. Tak na pr. z ednoga polka je samo 100 vojakov živih ostalo.

Francoški časniki pišejo, da č i Amiens i Pariz vū nemške roke pride, — bojna de ešče več let trpela. Poleg njihovoga guča, konec bojne samo te bode, č i mo mi biti i zmagani.

Do zdaj je vlovleno 90,000 vojakov i 1800 štukov.

Po sklepitvi rumunskoga mira vojaški častniki i na dale ostane vū Bukaresti i na krajinah. Rumunsko prebivalištvo de je moglo bogati.

Dom i svet. — Glási.

Ka bode s novim povom? Pred ministrom prehrane več načrtov, planov leži. Eden je objavljeni, mogoče zato,

da ščejo znati, ka bode prebivalištvo k njemi pravlo. Edno je gotovo, kmetovje ga veselo sprimlejo. Naj navržejo na njega, ka je armadi i prebivalštvi potrebno, s ostalim povom pa kmet naj dela i trži, kak šče. Teda ne bode kmet s siljom živino krmo, vū velikih cenah naide svoj račun. Na slednje kde je zapisano, da paver vse more po falceni odati i vse drago nazaj kūpiti. S onimi cenami, štere je vlada odločila na letošnji pov i „Novine“ so objavile, je paver ne zadovoljen. Či vsaki meštterski svoje delo tak da plačati, kak se njemi vidi, č i cena vsega od dneva do dneva više skoči, č i vojno podpora i druga plačila dvakrat trikrat so povekšali, — tak paver tūdi more viditi i dobiti peneze, tem bolje, kda zdaj na njegovih ramah leži dužnost svet hraniti. Ali pa naj nazaj postavijo staro cenov vū vsem i paver de rad povovo pšenico i na dale za 18—20 koron.

Tū pa tam se žnjeci zbranjūjejo žetve. „Zakaj bi šo? Ka mi pá li v kraj vzemejo?“ Samo paver se ne more zbranjūvati — dela. On more delati. Ka si drugo začne?

Ogenj. Jūmlo državnoga poslanca — Harner Geza — v Soboti je zgorelo. Zgorelo je vū njem sena 60—70 meterecentov. Kvara je više 20,000 koron.

Rusi. Gradški žandarje so zgrabili 4 ruse, šteri so 19. marca od žene Šerūge Antona pri Šebeščani 1 prase vū vrednosti 150 koron, od Sukič Katalene edno prase vū vrednosti 100 koron, 22. marca v Zenkovci od Temlin Ivana edno prase vū vrednosti 50 koron vkradnoli. V Olovci so 3. februara pri Bedek Ferenci steno odkopali i odnesli zabel, melo i brasko meso vū vrednosti 768 k. Pri Smodič Adami so z poda odnesli gvant vū vrednosti 340 k. Prasce i eden del gvanta so žandarje našli v Poznanovci pri Flisar Trezi.

Pavri „konjak“ pijejo. Znano je, da je cena žganice i ruma maksimalivana. Na ednok je žganica preminola. „Ne ga več“, so odgovarjali tržci. Zdaj so s nikim zmešali, da je sladka, pa so njoj ime dali „konjak“. Zdaj že dobi paver — za velke peneze.

Konjsko meso v Mariboru. Pa nōnč toga ne ga zadovole. Welt Blatt piše: Kak se konji zakolejo, nišče ne ve. Mesarje je že mrtve dobijo od vojaškoga erara. Moremo si misliti, ka je ne vse v redi, da se konj mrtev oda.

Hitra smrt. Stražnik voze Monoštterskoga političnoga glavarstva Turiček Jánoš je 30. marc. je vū kancelariji med delom vkūp spadno i mro. Železno županijo je 34 let slūžo.

Kūrečnjeke Domjan Karola, Talaber Jošefa, Črnko Ferenca v Slovenskoj vesi je nikak pohodo. Tatom so žandarje na sledi.

Dopūst dobijo kmetovje, pintarje, kolarje i kovačje. Kmetovje vū razločnom vremeni lahko večkrat dobijo dopūst na 2—3 tjedne. Dopūst morejo z rečjov prositi. Vojaki na bojišči tūdi lahko dobijo 20 dnevov na polsko delo.

Stara ženka Reichl Treza na Rōnōki je skočila vū mlako poleg hiše. Mrla je.

Prázne hiže

Zelezniška postaja je ne daleč bila, hitro sta tam. Okajeni vlák pride. Ivan roko da ženi govorēci: z Bogom, pazi si na sēbe i na deco i gori si sede na stršanski stroj. Méca nikaj ne vidi, samo vroče skuze polevajo liče i stoji . . . stoji, kak dugo rogatanje vláka čūje

* * *

Ivan je gostokrát pisao domo. Vsaki den je prišla rudeča karta, včas i ešče dve na ednok. Vsigdar je enako stalo: zdrav sam, pošli živež. I Méca je pošilala. Ne je dosta mela poslati, ali poslala je. Gostokrát je právila deci, gda jo je pet zdravi žalodeov jestvino prosilo: deca strádajte, oči moremo poslati. I deca je strádala i več te ne prosila.

Ivan je že eden tjedne nikaj ne pisao. Ka je to? se čedni Méca. Jeli je mož betežen ali je pismo na pogūbo prislo? Nemre to razmeti.

Na osmi den pride kárta i to je stalo v njoj: na bojišči sam, molite za méne.

Za ništerne dni Méca eden zavitek (pak) dobi. V njem je žepna vōra, prestreljena molitvena kniga Ivana i ništerne korone penez. Ivan je spadno na bojišči, Méca vgūbe spadne i več gori ne stane, na dea 40 manternikov so jo pokopali. Mislim, s ednim manternikom je več v nebi . . .

Hiža se pomali sprázni. Deco odnesejo rodbina; raztepeni so eden tū; drugi tam. Po tom pride gospoda i vse gori vzeme. Vse se odá, konje pa na bojišče pošlejo . . . Ešče toga velkoga psa „Soitl“ na ščejo rekvirerati . . . i na bojišče poslati.

Ali „Soitl“, gda njemi pisač na šinjeki visečo število gléda i gori piše, ga je dobro vjo na roko i odbežao v log tak, ka so ga ne mogli zgrabiti. Ali na noč je pes vsigdar domo prišo i tužno tulo, zvao je vért . . .

I gda vért ne prišo, doli se je lego na prag i čuvao je prázno hižo . . .

Okoli vūzma je nazaj priletela lastvica, štera je vsako leto pod strežnicami gnezdo mela. Ali gda je hiža prázna, vse je tiho i nikoga več ne najde, zboji se lastvica i odleti na bolje blaženi kraj . . .

Gorski.

Konec.